

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

J. J. LARSEN ⁴/₈

FAABORG

HØRSHOLM
PLANTESKOLE

v/ H. GLÆSEL

I/S FRØSLEV SAVVÆRK
OG
EMBALLAGEFABRIK

PADBORG

DANSK KAFFERISTERI

AKTIESELSKAB
KOLDING

KOLDING
SALATFABRIK
TELEFON 1738

KOLDING
FYRVÆRKERIFABRIK

A/S KOLDING
NY BETONVAREFABRIK

FAABORG
POTTEMAGERI

AAGE LUNDBERG
URMAGER - GULDSMED
FREDENSBORG

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Ejderkasernen, Rendsborg, Vesttyskland.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København-NV. TAgA 328.

Den øvrige bestyrelse:

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarirektor, cand. mag.
Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorfs-
lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8,
Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade
20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side-
allé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).

Minerva 1336.

Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328. (træffes bedst 17,30-18,30)

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

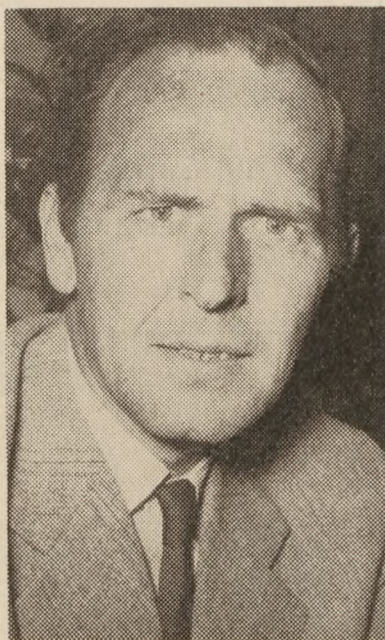
INDHOLD

	Side
Jyske portrætter V	39
Gestapofangerne	45
Dachau-Klubben	47
Dagbogsblade	47

Jyske portrætter (5)

Fra maskinpistol til symaskine

Samtale med den jyske nedkastningschef, der blev kjolefabrikant

**Fabrikant Jens Toldstrup,
Hørning ved Aarhus.**

Natten til 28. december 1941 fandt en af de første nedkastninger under besættelsen sted på herregården Bregentveds marker i nærheden af Haslev på Sjælland. Læge C. J. Bruhn, der var uddannet til at skulle være chef for faldskærmsfolkene i Danmark, blev dræbt, da hans faldskærm ikke foldede sig ud. Mogens Hammer sprang ud samtidig, nåede velbeholden ned, men hans radiosender blev ødelagt. Hammers situation var alt andet end behagelig. Han var landet langt fra sin kammerat og vandrede længe rundt i den kolde nat, før han tilfældigt fandt Bruhns lig.

Mogens Hammer var uddannet som

telegrafist og havde ikke det fjerreste kendskab til de kontakter, det havde været Bruhns opgave at sætte sig i forbindelse med. Mange ville have givet op med det samme. Det besatte Danmark var for Hammer et fuldstændig ukendt land, og han anede ikke, hvorhen han skulle vende sig. Det lykkedes Mogens Hammer at komme til København og finde de rette kontakter, men det er en anden historie.

Når jeg fremhæver denne nedkastning som en lykkelig begivenhed, er det fordi, den gav os herhjemme et indtryk af, at nu skete der noget. Bruhns død blev nemlig omtalt i den illegale presse, og tyskerne fandt hurtigt ud af, at han ikke havde været alene. De udsatte en belønning for Hammers pågribelse!

Det er kjolemanden, fabrikant A. Toldstrup, Hørning ved Aarhus, der indleder en samtale med Pigtråds medarbejder med denne skildring. Toldstrup var under besættelsen nedkastningschef i Jylland, „verdens bedste nedkastningschef“, kaldte man ham i London. Det er naturligt, at talen først og fremmest falder på nedkastningerne.

Jysk leder

— Den første egentlige nedkastning i Jylland fandt sted ved Støvring. Den foregik i kontakt med Flemming Muus og var yderst vellykket, selv om materiellet gik tabt. Der kom tre mand ned ved den lejlighed, og nu kom Chr. Ulrich Hansen ind i billedet.

Efter flere spredte nedkastninger omkring i Jylland fulgte nedkastningerne ved Mariager Fjord, og der-

Carl B. Christiansen & Co. A/S

Landlystvej 38
Tlf. 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir -
Slibebånd og sliberondel-
ler til alle formål.

**POUL ZACHARIASSEN
BOGHANDEL**

TELF 87 12 40
HOVEDGADEN 19 - LYNGBY

**DANSK HAVERØEKSPORT
LYNGBY FRØHANDEL**

JERNBANEVEJ 2 - KGS. LYNGBY
TELF. 87 20 31 - GIRO 53065

PER REUMERT

v/ Carsten Nielsen & Metz
LYNGBY HOVEDGADE 70
TELF. 87 59 70

R. W. RASMUSSEN

HOVEDGADEN 33
TLF. 87 27 15 - LYNGBY

**DERES TØJEKSPERT
WILLADSEN**

HOVEDGADEN 46 - LYNGBY

KEMP & LAURITZEN A/S

VESTER VOLDGADE 9
KØBENHAVN V.

**DANSK SMEDE. OG
MASKINARBEJDERFORBUND**
VESTERSØGADE 4 - KBHVN. V.

**AKTIESELSKABET
MARTINIT**

GASVÆRKSVEJ 10 - KBHVN. V.

**HEDEHUSENE
BRUGSFORENING**
TELEFON NR. 8

NORDLUNDEs BOGTRYKKERI AKTS.

VÆRKSTEDSVEJ 4 - VALBY

SPANGENBERG & MADSEN

RAADGIVENDE INGENIØRFIRMA
M. ING. F.F.I.
ROLIGHEDSVEJ 9 - KØBENHAVN V.

DE FORENEDE PAKKASSEFABRIKKER

VESTERBROGADE 93-95 - KBH. V.

ved **B. Mørch**
VESTERBROGADE 65 - KØBENHAVN V.
Værktøjsmaskiner

OSTEFABRIKEN „FIONA“

HEDEHUSENE
TELEFON 265

**EUROPÆISKE
VARE- & REJSEGODSFORSIKRING A/S**

DANSK SKOVFORENING
VESTER VOLDGADE 86 - KØBENHAVN V.

REPRODUKTIONSANSTALTEN NOVA
VESTERPORT - KØBENHAVN V.

med skimtes konturerne af udviklingen, som den kom til at gå. Godsejer Flemming Junckers Overgård ligger der på egnen, og Hvidsten ikke langt borte.

På det tidspunkt opholdt jeg mig endnu i Skive, hvor jeg var toldassistent. Efter at Aarsgruppen var blevet taget, den hidtidige leder i Jylland, Christian Ulrich Hansen arresteret og senere henrettet, en skæbne, der også overgik Hvidstengruppen, blev jeg leder af nedkastningerne under Juncker.

En stor mand

Flemming Juncker er en stor mand, ikke blot i åndelig forstand. Han er så stor af skikkelse, at han simpelt hen ikke kan camoufleres på nogen måde. Han var afskåret fra at gå under jorden som vi andre. Da tyskerne efterhånden fik begrundet mistanke til ham, var der ikke anden udvej end at skjule ham i en lejlighed i Aarhus, til han kunne komme til England. Inden hans afrejse fik jeg nøje instrukser om alle hans vidt-forgrenede kontakter.

De største vanskeligheder, der mødte os i tiden efter, skyldtes ikke tyskerne. Det var på de indre linjer, det haltede. Således skulle vore telegrammer til England gå over København. Da Juncker nogen tid efter sin afrejse til England fik en meddelelse igennem til mig, gik den ud på, at han overhovedet ikke havde hørt fra os. Det viste sig, at vore telegrammer simpelt hen hobede sig op i København, hvor Fl. Muus ikke havde ekspederet dem videre. Nå, vi gik så over til at sende rapporter via Fyn, og kort efter fik vi vor egen telegrafist, ja senere flere.

Som illustration af, hvordan arbejdet udviklede sig i Jylland, kan jeg fortælle, at her til at begynde med var fire-fem modtagerpladser. Et år senere havde vi omkring 300 anerkendte pladser. Og mens vi i starten kunne tage højst seks containers ned på en plads, var vi senere oppe på at modtage 24 til 48 ved en enkelt nedkastning. Rekorden satte vi i marts 45, da vi på en nat havde ca. 30 pladser i brug, slutter Toldstrup sin beretning om nedkastningerne i Jylland.

Føler ikke det samme

På et spørgsmål om, hvordan han som fremtrædende modstandsmand ser på Vest-Tyskland som demokrati, svarer Toldstrup efter nogen tøven:

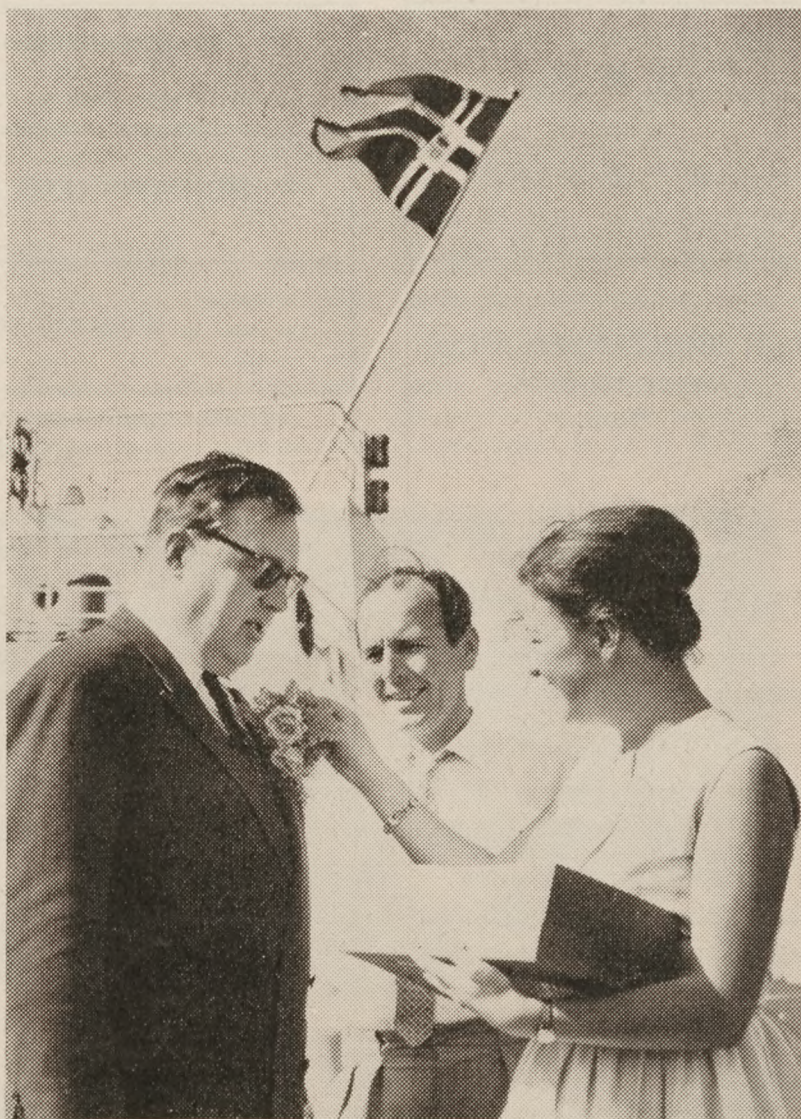
— Jeg håber og tror, at Vest-Tyskland går i den rigtige retning. Jeg synes, der er tegn på det. En ting må man i hvert fald beundre: at de dernede stadig vover i stor stil at rejse tiltale mod nazistiske topfigurer, når de finder dem. Tænk, hvilket ramaskrig, der ville rejse sig herhjemme, hvis nogen stillede krav om at få rejst tiltale mod nogle af de vore egne; jeg mener nogle af de

topfigurer, der undgik opgøret.

Hvad tyskerne angår, må jeg indrømme, at jeg ikke umiddelbart føler det samme over for en tysker som overfor andre mennesker, men jeg prøver at bekæmpe det. En ting må vi i hvert fald passe på, vi må ikke indpode vore børn had.

Der kom ingen!

I det hele taget er vi vel tilbøjelige til at måle ud fra os selv, når vi siger demokrati. De nye stater i Afrika for eksempel kan vel umuligt omplante vor form for demokrati. Der vil gå mange år, før de er modne til det, hvis det da er den rigtige vej.

Jens Toldstrups indsats for invaliderede norske kammerater værdsættes højt i broderlandet. Her modtager han sammen med sin datter en af gæsterne.

SVEND ANDERSEN

MØBLER
SØNDERGADE 15 - HORSENS

HORSENS FOLKEBLAD

TH. BUSSE

HORSENS
FARVER OG LAKKER

L. H. MORTENSEN & CO.

KAFFE EN GROS
VEJLE

**AKTIESELSKABET
VEJLE ALBUMINFABRIK**

HORSENS DAMPMØLLE

AKTIESELSKAB

CARL BÆK & SØN
EL-FAGMANDEN
VESTERGADE - HORSENS

HARALD PETERSEN & SØNNER
MURERMESTRE
HORSENS

HORSENS KARROSSERIFABRIK
LUDVIG KRAG
TLF. 25200 - E. MØLLERSGADE 69

HORSENS BANK

AKTIESELSKAB

**AKTIESELSKABET
PAASCH & SILKEBORG**

MASKINFABRIKKER
MEJERIMASKINER
HORSENS SILKEBORG

BAGERMESTRENE RUGBRØDSFABRIK A/S
HORSENS

HORSENS JERN & STAALFORRETNING $\frac{1}{8}$

$\frac{1}{8}$ **HOKI**
KØBMÆNDENES INDKØBSCENTRAL
HORSENS

STORMAGASIN FOR DAMEBEKLÆDNING OG BOLIGTEX.
ANDREAS HANSEN
HORSENS

BJERRE OG HATTING M. FL. HERREDERS
SPARE- OG LAANEKASSE
HORSENS

GARAGEKOMPAGNIET $\frac{1}{8}$
AUT. G.M. FORHANDLER
HORSENS

ENGELSK BEKLÆDNINGSMAGASIN
HORSENS

$\frac{1}{8}$ **FÆLLESBAGERIET**
HORSENS

$\frac{1}{8}$ **HORSENS KULKOMPAGNI**

Den eneste måde, hvorpå vi kan hjælpe, er gennem FN, der er jo ingen anden vej. Men FN er sørgelig svagt.

Mens jeg i 1943 sad arresteret nogle måneder på mistanke i Viborg arrest, erfarede jeg, hvordan det føles at blive arresteret af fremmede i sit eget land. Det er jo ulovligt, tænkte jeg. Det kan ikke blive ved at gå. Der må komme nogen, der kan gribe ind . . . Men der kom ingen!

Det samme tænkte man under opstanden i Ungarn. Det kan ikke ske. Nogen må gribe ind . . . Men der kom ingen!

Eller hvad med de rystende fjernsyns-optagelser fra Congo — eller med Sydafrika? Der kommer ingen!

Somme tider føler man trang til at købe en dåse blanksværte og starte en opstand dernede!

Ingen brug for os

Nogle af vore kammerater fra modstandskampen erklærer, at de er skuffet, og at de vil være værnemagere, hvis historien gentager sig. Jeg tror dem ikke. Noget andet er, at vi tilsyneladende ikke kunne bruges efter krigen. Selv oplevede jeg at blive hyldet på en måde, som kun en kongelig oplever det ellers. Jeg

husker ved en lejlighed en forsamling på måske 30.000 i Aalborg, der råbte mit navn. De ville blot se mig. Det er en frygtelig belastning for en ung mand. Alle var så venlige — lige til det øjeblik jeg som mange andre viste tegn til at ville gøre et stykke arbejde for fredens Danmark. Da jeg lod mig opstille som kandidat til Folketinget, faldt man over mig og mine kammerater fra alle sider, navnlig fra pressen.

Nej, det blev de gamle, der fortsatte, hvor de slap.

Og da man skulle have udsendinge til FN, valgte man Hartvig Frisch'er og Alsing-Andersen'er. Os havde ingen brug for. Det samme gentog sig i andre lande, folk kom hjem fra krigen uden at kunne bruges. Man skulle ellers tro, at vi for eksempel ville være særdeles egnet inden for det internationale humanitære arbejde. Vi ser sikkert anderledes på mange ting end skrivebordspolitikeren!

De havde været der

Fabrikant Toldstrup beskæftiger i dag 80 mand på sin kjolefabrik. Hvad får nu en mand til at kaste sig over kjoler, efter i 13 år at have været ved toldvæsenet og til slut leder af et undergrundsarbejde?

— Det kom ganske tilfældigt, for-

klarer Toldstrup. Det stod mig klart, at toldvæsenet ville jeg ikke tilbage til, og efter valgkampens slutning 1945 stod det mig lige så klart, at jeg ikke havde noget at leve af.

Men jeg havde mange kontakter, der måtte udnyttes. Jeg drømte om at få agenturet for et bilfirma, en branche, hvor der havde været adskillige værnemagere. Efter meget besvær kom jeg med RAF til England. Det var så vanskeligt at få flyvelejlighed, at jeg troede, jeg måtte næsten være den første, der slap over. Men nej. Værnemagerne havde været der. Deres gamle kontrakter var fornyet, ingen skelede til sorte lister. Jeg havde rejst en kassekredit hjemme, og med mine sølle 20 pund i rejsevaluta fartede jeg England rundt i 14 dage og købte, hvad jeg kunne få fingre i. Vi manglede jo alt.

Det førte til kjoler

Jeg købte synåle, mængder af bånd, der blev til persienne-snore og stropper til dameundertøj, stoffer og et stort parti garn i en beskidt brun farve. Det sidste kom for resten aldrig hjem. En tidligere importør fik væltet indkøbstilladelsen. Stofferne måtte jeg kun tjene 20 pct. på, men bortset fra det, var de handlende helt vænnet fra at se stoffer. De nærmest

Fra en beskeden begyndelse i Toldstrups hjem er virksomheden vokset til at være en moderne fabrik med 80 ansatte.

AARHUS STEVEDORE CO.

**$\frac{1}{8}$ AARHUS
STEVEDOREKLUB**

DANSK ANDELS KULFORRETNING

A. M. b. A.
AARHUS

ERHARDESEN & ANDERSEN A/S
POLSTERMØBELFABRIK
NYKØBING MORS

AAGE SELCHAUS JERNFORRETNING $\frac{1}{8}$
SKIVE

AKTIESELSKABET
MORSØ BANK

AKTIESELSKABET
SKARREHAGE MOLERVÆRK
NYKØBING MORS

NYKØBING
NYE TØMMERHANDEL A/S
NYKØBING MORS

**NYKØBING M. OG OMEGNS
SPAREKASSE-FORENING**

LANGAA METALSTØBERI
v/ NIELS BILDE
AAGADE 11
LANGAA

MORSLANDS FOLKEBANK $\frac{1}{8}$

**VAMDRUP
SPAREKASSE**
VAMDRUP

NYKØBING JERN OG STAAL
NYKØBING MORS

**VENDS M. FL. HERREDERS
LANDBO- SPARE- OG LAANEKASSE**
NR. AABY

HANS PEDERSEN
MATHIASGADE 50
VIBORG

AKTIESELSKABET
BANKEN FOR HOBRO OG OMEGN

besvime, når de så prøverne. Så fik jeg den idé, at jeg kunne omdanne det til forklæder, kraver og lignende småting. Så måtte jeg også tjene på syløn osv.

Nå ja, så blev det til bluser og til slut til det her. Selvfølgelig er det morsomt, når noget bliver til mellem hænderne på én, men da jeg altid har haft for lidt kapital, er resultatet blevet, at jeg aldrig har nogen fritid. Søndag kender jeg kun af navn. Mine folk påstår, at min hobby er selvbyggeri. Det morer mig også, men man kan godt sige, at det er en dyd, fremkaldt af nødvendigheden.

En hobby

I øvrigt er jeg ved at indrette en hestestald. Min familie besluttede at opfylde et af mine gamle ønsker sidste jul. Når stalden er færdig, skal jeg på jagt efter en hest, og så begynder jeg at ride! slutter kjolefabrikanten i Hørning, der heller ikke her får et gammelt ønske opfyldt. Toldstrup drømmer om en dag at blive omtalt i pressen som fabrikanten, der fremstiller de smukke modeller i kjoler, — hvad han vitterligt gør — og uden at nedkastningschefen fra besættelsen nævnes i samme åndedræt.

I øvrigt har fabrikant Toldstrup en hobby, der er til glæde for mange mennesker. Hvert år, så længe der er behov for det, har han tilbudt Norge at modtage 30 invaliderede kammerater fra den norske modstandskamp på rekreationsophold her i landet. Toldstrup og en skare ligesindede sørger for privat indkvartering og alle øvrige arrangementer.

OLUF RIKHOF.

14 TYSK-ELEVER HJEM FRA TUR TIL BERLIN

Allindelille Aftenskole har for anden gang arrangeret en tre dages tur til Tyskland

Allindelille Aftenskoles tyskhold er vendt hjem fra en meget vellykket 3 dages tur til Berlin. Det er anden gang, at der er blevet arrangeret en sådan tur, hvor eleverne kan få lejlighed til at prøve deres sprogfærdigheder i praksis. Forrige år havde man en lignende tur, og dengang som i år var det lærer Jørgen Larsen, der tog sig af ledelsen.

Der var 14 elever med til Berlin, og både på vejen ned og hjem rejste man med tog gennem østzonen. Nedturen var om dagen, og det gav rig lejlighed til at få et indtryk af landbrugets standard i Østtyskland.

Sammenligning

I Vestberlin blev man indkvarteret på et hotel, og derfra gik udflugterne dels rundt i Vestberlin og dels i Østberlin. Overalt forsøgte rejsedeltagerne at komme i kontakt med den tyske befolkning, og derigennem fik de ikke alene en førstehandsorientering om de stedlige forhold, men også syn for, hvor meget af det tyske sprog, de havde tilegnet sig gennem tre års aftenskoleundervisning.

En dag besøgte et varehus i Vestberlin, og her lagde man rigtig mærke til varenes kvalitet og priser, for umiddelbart efter tog man til Østberlin for at gå ind i et lignende varehus dér. På denne måde fik rejsedeltagerne et godt grundlag for at vurdere levestandardernes forskellighed.

Ottekantet kirke

Om søndagen var alle til gudstjeneste i den ultramoderne Kaiser Wilhelm Gedächtnis-kirke, og det var en af de oplevelser, deltagerne talte mest om. Den ottekantede kirke er blevet et centrum for hele Vestberlin, og dens utraditionelle udformning, men især belysningen inde i kirken, vakte danskernes interesse og beundring.

Lærer Jørgen Larsen kan notere stor interesse for sine Tysklandsarrangementer. Deltagerne i år var fra 30 til 55 år.

☆

Astrid Brostrøm

Fru Astrid Brostrøm er død.

Hun holdt meget af Kammeraternes Hjælpefond og var en kær og velset gæst på fondens kontor, og det er da også karakteristisk for hende, at hendes sidste ønske var at skænke et beløb til fonden.

Fru Brostrøm mistede sin søn, Arvid, i marts 47. Han havde i tysk kzelejr pådraget sig en svær sygdom, som han aldrig kom over.

En anden af hendes familie, Kaj Helge Svendsen, der havde siddet i Neuengamme, døde 6 dage efter sin

hjemkomst til Danmark af dobbeltsidet lungebetændelse.

Astrid Brostrøm havde 13 børnebørn og 19 oldebørn. Hun var familiens overhoved, der altid spredte glæde om sig.

Gestapofangerne

Gestapofangerens Sjællands-afdeling holdt den årlige generalforsamling mandag den 16. marts i Admiral Gjeddes Gård.

Formanden, lektor Jørgen H. Barfod, indledte, Sv. Busk valgtes til dirigent, og sekretæren, Erik Beer-mann oplæste protokollen.

Formanden udtalte i sin beretning rosende ord til Aarhus-afdelingen for hele tilrettelæggelsen af landsstævnet.

Forud for 29. august havde 220 skoler i Storkøbenhavn fra foreningen fået tilbud om foredrag om modstandsbevægelsen på 20 års dagen. Det store antal skoler, der modtog tilbudet, gjorde arrangementet til en succes.

For foredragsholderne havde skolebesøgene været en oplevelse. Af deres udtalelser kan nævnes: „Jeg var meget glad for at deltage“, „Jeg var forbløffet over den lydhørhed, der var“, „Ingen gaben og ingen skramlen med stole“, „Jeg mindes ikke nogen sinde at have talt til en så interesseret flok“, „Hvad jeg fortalte, faldt i god jord hos alle“, „Skoleeleverne var mest interesseret i de personlige oplevelser“.

„Skoleinspektøren sagde efter foredraget: Jeg mindes ikke tidligere at have oplevet, at så mange børn har været så stille så lang tid“.

Man havde forsøgsvis prøvet at holde møde et andet sted end det sædvanlige, og det viste sig, at det ikke var forkert, at vi prøvede et nyt sted.

Vi bør nok stile efter at lave hyggelige aftener og engang imellem et ekstra fint arrangement. Måske kan fastelavnsfesten inddrages.

Foreningen vil forsøge at sprede foredragsvirksomheden i skolerne
(Fortsættes side 47)

J. GOTFRED JENSEN $\frac{A}{S}$
VÆRMLANDSGADE PIER 3
AARHUS C.

ENGELBREDT
AARHUS

**HAVNEARBEJDERNES
FAGFORENING**
AARHUS

AKTIESELSKABET
AARHUS SAVVÆRK

**HUSTØMRERNE
FAGFORENING**
CHRISTIANSGADE 20 - AARHUS

**SUKKERVARE- OG
CHOKOLADEARBEJDERNES
FAGFORENING**
AARHUS

**SNEDKERNES
FAGFORENING**
LANGELANDSGADE 39, AARHUS

AAGE ERIKSEN
Murer- og entreprenørfør.
KIRKEDAMMEN 3 - AARHUS C.

CLEMENSTRYKKERIET
KYSTVEJ 37 - AARHUS
TLF. 20611

**GUNNAR MØLLER
AUTOLAKERI**
HELGOLANDSGADE 14, AARHUS

DANSK SVENSK STAAL A/S
BORGPORTEN
AARHUS

„CERES“ KORN- & FODERSTOFFORRETNING
AKTIESELSKAB
AABENRAA

GRØNBORGS TØMMERHANDEL $\frac{A}{S}$
KOLDING

OSCAR CHRISTENSEN $\frac{A}{S}$
KOLDING

$\frac{A}{S}$ **WRIGHT, THOMSEN & KIER**
AARHUS

A. JESPERSEN & SØN $\frac{A}{S}$
LYSTRUPVEJ 50 - RISSKOV

A. MIKAEL LAURSEN
SNEDKERI - POLSTERMØBELFABRIK
SCT. PAULS KIRKEPLADS - AARHUS C.
TELEFON (061) 30600

$\frac{A}{S}$ **KORNERUP, KOCK & BANG**
HAVNEGADE 16 - AARHUS

SMØREKSPORTFORENINGERNES FÆLLESSALG
DALGAS AVENUE 42 - AARHUS

over hele landet. Nogle kontakter har vi, men vi har brug for langt flere.

Vi kan få en hel del skoleforedrag på Sjælland og lokalafdelingerne i Randers og Aarhus vil hjælpe. Vi vil også forsøge på Bornholm.

Heinrich Winter fremlagde det reviderede regnskab.

Carl Petersen efterlyste mere udførlige referater fra landsrepræsentantskabsmøderne.

Til bestyrelsen valgtes: Jørgen H. Barfod (formand), Johs. Fosmark, Heinrich Winter (kasserer), Erik Beermann (sekretær) og Henry Clausen.

Henry Clausen er således indvalgt i stedet for Arild Mikkelsen, der ikke ønskede at fortsætte i bestyrelsen. Formanden takkede Mikkelsen for mange års arbejde. „Selv om du trækker dig ud af bestyrelsen, ved vi, at dit hjerte hænger ved foreningen,“ sluttede han.

Ligeledes takkede Carl Petersen og Hagbart Andersen Mikkelsen for hans trofaste arbejde for foreningen.

Til revisor valgtes Agner Wennecke, og til landsrepræsentanter valgtes Henry Clausen, Arild Mikkelsen, Heinrich Winter samt Hagbart Andersen.

For alle, der kender Gestapofanernes arbejde, er det en mærkelig fornemmelse, at foreningen nu skal klare sig uden Arild Mikkelsen i bestyrelsen. Han har gennem 17 år været en slider af rang, og det er mange timers arbejde, han har ofret for foreningen.

Han kunne være stejl i forhandlingerne, men han har altid været reel, og ingen har nogen sinde tvivlet på, at han har kæmpet for foreningens interesser.

☆

Dachau-Klubben

Dachau-Klubben indbyder til mindehøjtidelighed onsdag den 29. april kl. 20.

Man samles ved monumentet for den ukendte kz-fange.

Der vil blive nedlagt kranse, og pastor Lænkholm, tidligere Dachau, taler.

DANMARKSPREMIERE

Sjællandsafdelingen af Gestapofangerne og Dachau-Klubben arrangerer i fællesskab en filmaften torsdag den 23. april kl. 20 i Ansgarsalen i KFUM, Rosenborggade.

Man har været så heldige at erhverve retten til at give den norske modstandsfilm: „De fem år, som vi oplevede dem“ Danmarkspremiere.

Dokumentarfilmen viser hjemme-frontens og udefrontens arbejde i alle dets forgreninger.

Billetter købes forud hos medlemmerne af de to bestyrelser.

De to foreningers filmaften er efterhånden blevet en tradition. Man bør slutte op om arrangementet, dels fordi det er en god film, der indbydes til, dels fordi man her har en lejlighed til at tage de unge i familien med.

Overskuddet går til blomsterfonden.

65

Lørdag den 18. april fylder Bille Hansen, også kaldet Piraten, 65 år.

Han var kalfaktor i Vestre Fængsels tyske afdeling fra sommeren 1944 til befrielsen. Han bor nu i Stauby pr. Væggerløse på Falster.

Dagbogsblade

3/2

PÅ JAGT EFTER NAZI-BORMANN

LIMA, PERU. Peru's sikkerhedspoliti har forstærket vagtjenesten ved grænsen til Chile efter at have fået meddelelse om, at israelske „kommandostyrker“ er på jagt efter den tidligere nazi-leder Martin Bormann, meddeler politiet i Lima.

Politiet blev alarmeret, efter at en peruviansk fisker har anmeldt, at han er blevet udspurgt af tre israelere tidligere på ugen.

Martin Bormann, der var Hitlers stedfortræder, forsvandt i krigens sidste dage og blev dømt til døden in absentia under Nürnbergprocessen. Hidtil ubekræftede rygter har placeret Bormann i Sydamerika, hvor Adolf Eichmann i maj 1960 blev pågrebet af israelske agenter.

4/2

SS-MÆNDENE VAR „MEGET AFHOLDTE“

BONN. Den store massemordproces i Frankfurt om udryddelsen af mellem to og en halv og fire millioner jøder i koncentrationslejren Auschwitz fortsatte i dag med afhøringen af to tidligere sygeplejere,

den 61-årige Emil Hantl og den 54-årige Gerhard Neubert. Begge hævdede, at de havde været meget afholdt af koncentrationslejrens fanger, som de havde hjulpet på alle måder for at lette tilværelsen for dem.

Anklagerne mod de to tidligere Auschwitz-sygepassere taler imidlertid et helt andet sprog. Hantl beskyldes for at have henrettet fanger ved at give dem indsprøjtninger i hjertet med phenol. Neubert tiltales for at have sorteret fanger til gaskamrene.

Begge nægter at have begået forbrydelserne.

— Nu må jeg altså le, sagde Emil Hantl, da anklageskriftet blev læst op. Jeg var gode venner med fangerne. Da en gruppe skulle flyttes til en anden lejr, mødte fangerne for foran mit kontor for at sige farvel til mig.

Først hævdede Hantl, at han ikke kunne huske, hvad han havde foretaget sig i Auschwitz. Efterhånden måtte han dog indrømme, at han havde overværet henrettelser med phenol-indsprøjtninger. Ifølge anklageskriftet skal Hantl sammen med en anden SS-sygepasser i 1944 have henrettet over 100 polske drenge med phenol-indsprøjtninger.

Også den anklagede Neubert understrede sit gode forhold til fangerne.

— I øvrigt har jeg som SS-mand måttet gennemgå meget mere end fangerne i Auschwitz, sagde Neubert, der påstod, at han ikke havde vidst noget om massehenrettelserne i den berygtede koncentrationslejr.

Ifølge vidneudsagnene skal Neubert have modtaget bestikkelse af fangerne mod at skåne dem ved sorteringen. I ét bestemt tilfælde skal han have fået 25 dollar af en mand, der skulle i gaskammeret, men som Neubert fik slettet af listen.

8/2

PLANER OM MINDESTUE I PADBORGLEJREN

PADBORG. En kreds af civile har taget et initiativ, ifølge hvilket det er meningen at indrette en mindestue i Padborglejren. Efter disse initiativtageres mening er det på høje tid at få indsamlet mindemateriale om lejrens første tid — da den af den tyske besættelsesmagt anvendtes som interneringslejr for danske fanger fra midt i 1944 til befrielsen. Mange af de daværende fanger lever endnu, og man håber ved at gå i aktivitet nu, at der kan indsamles mange værdifulde ting til minde om den dystre tid, lejren var et udspring af.

Padborglejrens kommandant, oberstløjtnant B. O. Jakobsen, oplyste i går på et „kontaktmøde“, at han har modtaget en sådan henvendelse om en mindestues oprettelse fra civile interesserede. Oberstløjtnanten forklarede desuden, at han har sendt forslaget videre til behandling i ministeriet, hvorfra man i øjeblikket venter svar. Før ministeriets svar foreligger, kan

der ikke siges nærmere om den eventuelle mindstues form eller indretning. Det må dog formodes, at de interesserede civile tænker sig mindstuen anbragt i tårnbygningen med projektøren — Padborglejrens vartegn.

14/2

OMSTÆNDIGHEDERNE BAG HEYDES DØD SKAL UNDERSØGES

FRANKFURT. At tre så vigtige anklagede som professor Heyde, Friedrich Tillmann og Ewald Peters — alle tiltalt for forbrydelser under nazi-tiden og i besiddelse af informationer af uvurderlig betydning — i løbet af så kort tid for altid har unddraget sig deres dommere, fik Hessens statsadvokat, dr. Fritz Bauer til at erklære: Heydes selvmord og de øvrige dødsfald er muligvis provokeret af „bagmænd“, der har villet forhindre, at det kom til en proces. — Jeg kunne tænke mig, at mange læger har god grund til at håbe, at deres navne og deres virksomhed under krigen ikke bliver omtalt offentligt ved en proces, lød den forbitrede kommentar fra Karl Heinz Zinnal, statsadvokaten, der skulle have været anklager i processen.

14/2

KZ-LÆGEN MENGELE LEVER I PARAGUAY?

BRUXELLES. Den „Internationale union af modstandskæmpere og deporterede“ i Bruxelles vil anmode Paraguays regering om at frakende den tidligere tyske kz-læge, dr. Joseph Mengele det paraguayiske statsborgerskab.

En talsmand for unionen meddelte i Bruxelles i går, at der fandtes beviser for, at Mengele har erhvervet det paraguayiske statsborgerskab ved hjælp af to tyskeres falske vidneudsagn. Mengele har kun levet i få år i Paraguay, inden han fik landets statsborgerskab, selv om der efter paraguayisk lov skal gå mindst fem år.

Ifølge unionens oplysninger skal Mengele, der i Vesttyskland efterlyses for mord og mishandling på koncentrationslejrfanger under den anden verdenskrig, eje en landbrugsmaskinfabrik i Guenzburg, hvis udbytte han lever af i Sydamerika.

Påstanden om, at Mengele lever i Sydamerika, baserer på en oplysning, de ansvarlige steder i Bonn fik den 28. november 1959. Det understreges heri, at en mand med navnet Jose Mengele i 1959 blev naturaliseret af den paraguayiske regering.

Allerede i begyndelsen af februar meddelte den paraguayiske regering, at en „dr. Josef Mengele“ ikke opholdt sig i Paraguay.

Selv om Jose Mengeles identitet med kz-lægen i nærmeste fremtid skulle blive bevist, vil der næppe være store chancer

for, at den paraguayiske regering udleverer Mengele til Tyskland, da den paraguayiske lov forbyder regeringen udleveringen af paraguayiske statsborgere til fremmede nationer.

19/2

ER STADIG TILHÆNGER AF EUTHANASI-MORDENE

LIMBURG. Den store tyske euthanasiproces om mord på over 100.000 mennesker indledtes efter mere end fire års forberedelse i dag ved nævningedomstolen i den hessiske by Limburg. På anklagebænken sidder den 57-årige Hans Hefelmann fra München.

Ved siden af Hefelmann står tre tomme stole. Disse stole symboliserer det usædvanlige i denne på forhånd uhyggelige sag. Torsdag i sidste uge hængte sagens hovedanklagede, professor Werner Heyde alias Fritz Sawade, sig i sin celle. To dage forinden var den anklagede Friedrich Tillmann blevet dræbt ved et styrt fra et vindue på 8. sal i Köln, og i august 1963 var den anklagede Gerhard Bohne flygtet ud af landet.

Tilbage er således kun Hans Hefelmann, og han kan langtfra betragtes som hovedmanden. Der kan næppe ventes store sensationer i denne proces. Dem har Heyde, Tillmann og Bohne allerede sørget for.

Flugtvej over Danmark

Generalstabsadvokat Fritz Bauer fra Frankfurt har svært ved at skjule sin ærgrelse over, at tre af de anklagede i

sidste øjeblik gjorde ham en streg i regningen.

— Meget tyder på, at der ligger en sammensværgelse bag Bohnes forsvinden og de to andres død, sagde Bauer umiddelbart efter, at Heyde havde hængt sig.

Bauer erklærede i dag, at Heyde i sin celle havde lagt detaljerede flugtplaner. Efter hans død fandt man i cellen en transistorradio, der både kunne sende og modtage, et sæt tegninger af nøgler til alle døre i arresten i Limburg og kort over Danmark og Frankrig.

Af Heydes optegnelser fremgår det, at en af hans alternative flugtruter gik over Danmark. Bortset fra kortet over Danmark fandtes en række anvisninger skrevet i kode, og kodeordet var „Dänemark“.

Bauer hævdede, at en illegal vesttysk organisation ønskede at forpurre processen ved at sørge for de anklagedes flugt. For Heydes vedkommende skulle flugten finde sted over Danmark eller Frankrig til et sydamerikansk land.

Hans Hefelmann tiltales for mord på mindst 73.000 mennesker. Bortset fra Bohne betragtes Hefelmann desuden som den sidste overlevende af dem, der direkte havde med udførelsen af Hitlers euthanasiprogram at gøre.

Anklagede på fri fod

Den 57-årige mand på anklagebænken virker rolig, selv om han af og til synes at miste tråden under sin forklaring. Han er høj, mager og har en gusten ansigtsfarve. På grund af en alvorlig leversygdom har han under sagens forberedelse været på fri fod.

Tidligere SS-Hauptsturmführer Franz Josef Hofmann søger her i retssalen at skjule sig for fotografierne bag en avis. I 1961 idømtes han i München livsvarigt tugthus for to mord. Nu er han anklaget for sin „indsats“ i Auschwitz' sigøjnerafdeling.